

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/383155162>

ФЛОРА ТА РОСЛИННІСТЬ СТЕПОВИХ ДІЛЯНОК ПРОЕКТОВАНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «БЕРЕЗАНСЬКИЙ» (МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)

Article · August 2024

CITATIONS

0

READS

20

3 authors, including:

[Ivan Moysiienko](#)

Kherson State University

229 PUBLICATIONS 1,326 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

[Oleksii Vasyliuk](#)

National Academy of Sciences of Ukraine

310 PUBLICATIONS 184 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

TRANSITION

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

Сланецький степ
природний заповідник

Степ: досвід збереження

Збірка наукових праць

за матеріалами науково-практичного семінару

(с. Калинівка, Вознесенський р-н, Миколаївська обл., 30 травня 2024 року)

Природний заповідник «Єланецький степ»
Управління екології та природних ресурсів
Миколаївської обласної військової адміністрації
Українська природоохоронна група

Степ: досвід збереження

Збірка наукових праць
за матеріалами науково-практичного семінару
(с. Калинівка, Вознесенський р-н, Миколаївська обл.,
30 травня 2024 року)

УДК 502.7
С79

С79 **Степ:** досвід збереження : збірка наукових праць за матеріалами науково-практичного семінару «Степ: досвід збереження» (30 травня 2024 року, ПЗ «Єланецький степ», с. Калинівка, Вознесенський р-н, Миколаївська обл.). – Чернівці : Друк Арт, 2024. – 112 с. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 40)

ISBN 978-617-8129-79-8

До збірки включені наукові праці за матеріалами науково-практичного семінару «Степ: досвід збереження». Серед авторів представники установ природно-заповідного фонду, науковці, природоохоронці, громадські діячі. Висвітлено питання стану українських степів та загрози їхньому існуванню; досвіду збереження степів; популяризації цінності степових екосистем, їхнього біорізноманіття.

УДК 502.7

Steppe: experience of preservation : collection of scientific works based on the materials of the scientific-practical seminar «Steppe: experience of preservation» (May 30, 2024, Natural Reserve «Yelanetsky Steppe», Kalynivka village, Voznesensky district, Mykolaiv region). – Chernivtsi : Druk Art, 2024. – 112 p. (Series: «Conservation Biology in Ukraine». – Is. 40)

Видано ГО «Українська природоохоронна група»

ISBN 978-617-8129-79-8

© Природний заповідник
«Єланецький степ», 2024
© ГО «Українська
природоохоронна група», 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Бугай Л.В. Екологічний стан українських степів. Фактори впливу та заходи збереження біорізноманіття степу	6
Вітер С.Г. Перша реєстрація <i>Sceliphron deformе</i> (F. Smith, 1856) в Україні	9
Генчев В.В. Відносини людини і степу: історичний контекст	11
Драбинюк Г.В. Заповідний Єланецький степ	13
Дребет М.В. Відтворення природної рослинності рекреаційної ділянки «Давня Бакота» (національний природний парк «Подільські Товтри»)	17
Дудченко Г.І., Некрасова К.О., Рябченко Ю.І. Передумови становлення природного заповідника «Михайлівська цілина»: досвід у вирішенні проблемних питань	20
Іосипчук А.М. Аранеологічні дослідження як складова моніторингу степових екосистем південної України	24
Коломійчук В.П., Русін М.Ю. Колоніальні поселення байбаків на Одещині (ботанічний аспект)	27
Корінець Н.О. Керований випас копитних при їх полівидовому утриманні	34
Лисенко Г.М., Яровий С.С. Чи сприяє абсолютно заповідний режим самоорганізації резерватних екосистем у степових заповідниках? ..	38
Ляшук І.Я., Бобрик І.В., Штогун А.О., Штогрин М.О. Лучно-степові оселища національного природного парку «Кременецькі гори»: основні загрози та досвід збереження	42
Мойсієнко І.І., Скоробогатов В.М., Василюк О.В. Флора та рослинність степових ділянок проєктованого національного природного парку «Березанський» (Миколаївська область, Україна)	45
Пархоменко В.В. Булавовусі метелики (<i>Lepidoptera: Rhopalocera</i>) Сумської області – нотатки досліджень за 25 років (1999-2023)	52
Патрушева Л.І., Сербулова Н.А. Непеїна Г.В. Природно-ресурсний потенціал розвитку екологічного туризму в Новоодеській МТГ	79
Редінов К.О. Степові птахи у гніздовій фауні Миколаївської області	82
Романенко М.М. Збереження степових ділянок у Привільненській громаді: втрати і здобутки	86
Ронкін В.І., Савченко Г.О., Полчанінова Н.Ю. Виклики сьогодення та пріоритетні заходи для збереження степів Північного Сходу України	89
Скобель Н.О., Величко Н.С., Мойсієнко І.І. Старі цвинтарі правобережного злакового степу як рефугіуми для збереження степової флори	94
Шаповал В.В. Досвід збереження та відновлення рослинності асканійського степу	101
РЕЗОЛЮЦІЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ	108

ВСТУП

Проблема збереження степів далеко не нова, але сьогодні, під час війни, гостра і болюча як ніколи. Втрата степових екосистем назавжди змінить наше життя у майбутньому. Рілля шаленими темпами витісняє фрагменти дикої природи, а воєнні дії знищують залишки цінних та унікальних степових ландшафтів. Окрім економічних та соціальних наслідків, врешті матимемо пустелю на півдні України.

Ми вирішили провести семінар, щоб поділитися досвідом збереження степів та підтримати ініціативу учасників семінару, який відбувся у 2017 році за участі працівників Мінприроди, співробітників обласних екологічних департаментів Луганщини і Донеччини, експертів з охорони природи та працівників степових заповідників. Це був міжрегіональний науково-практичний семінар «Охорона степових ландшафтів Донецької та Луганської областей». Тоді для популяризації степів учасники семінару запланували запровадити державне свято «День степу».

Незважаючи на важливість і актуальність ініціативи, сьогодні ця дата не є офіційною. За задумом, День степу мав би відзначатися в останній тиждень травня, тому саме 30 травня 2024 року було обране для проведення науково-практичного семінару «Степ: досвід збереження».

Під час заходу розглядали теми: стан українських степів та загрози їхньому існуванню; досвід збереження степів; популяризація цінності степових екосистем, їхнього біорізноманіття. Доповідачами стали представники установ природно-заповідного фонду, науковці, природоохоронці, громадські діячі.

На думку експертів, найдієвішим заходом щодо збереження та відновлення степових ландшафтів є створення нових заповідних об'єктів та розширення існуючих. Як приклад, збереженню цінних степових ділянок сприятиме розширення території природного заповідника «Єланецький степ». У 2023 році керівництвом заповідника спільно із громадською організацією «Українська природоохоронна група» було підготовано клопотання щодо зміни меж (розширення) природного заповідника «Єланецький степ» за рахунок земель державної та комунальної власності, що дозволить включити до складу заповідника земельні ділянки площею орієнтовно 973,57 га, які мають значну природну цінність та важливі для збереження видів флори і фауни, що перебувають під особливою охороною держави.

Території, пропоновані авторами клопотання для включення до складу заповідника, являють собою цінні ландшафти в басейнах річок Громокля та Південний Буг. Тут сформовані унікальні біотопи, які потребують захисту та збереження з огляду на реалії передачі частини земель з державної в комунальну власність, зміни системи взаємовідносин щодо розпорядження землями.

ФЛОРА ТА РОСЛИННІСТЬ СТЕПОВИХ ДІЛЯНОК ПРОЕКТОВАНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «БЕРЕЗАНСЬКИЙ» (МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)

Мойсієнко І.І.^{1,2}, Скоробогатов В.М.², Василюк О.В.^{2,3}

¹ Херсонський державний університет,

² ГО “Українська природоохоронна група”,

³ Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України

ivan.moisyenko@gmail.com

Ідея створення національного природного парку у Північно-Західному Причорномор’ї, що включав би акваторію а узбережжя Березанського лиману, а також заплавні та степові біотопи в долинах річок Березань та Сосик виникла у 2023 році. Причиною такої пропозиції стала необхідність створення нових комплексних природоохоронних територій у Миколаївській області, після того як національний природний парк “Білобережжя Святослава” та регіональний ландшафтний парк “Кінбурнська коса” значною мірою постраждали внаслідок військових дій під час повномасштабної війни, розпочатої російською федерацією проти України (територія цих об’єктів природно-заповідного фонду на цей час ушкоджена пожежами, вибухами, підтопленням під час Каховського теракту, замінована і на цей час залишається в зоні тимчасової окупації).

Пропонований до створення національний природний парк «Березанський» розташований на території Березанської селищної територіальної громади та Чорноморської, Нечаянської і Степівської сільських територіальних громад Миколаївського району Миколаївської області. Площа орієнтовно складає 13998,7 га.

Основним науковим підґрунтям для проектування національного природного парку стали ботанічні дослідження, проведені як у 2023 році, так і у минулі роки. Вперше автори вивчали цю територію у 2009 році [3].

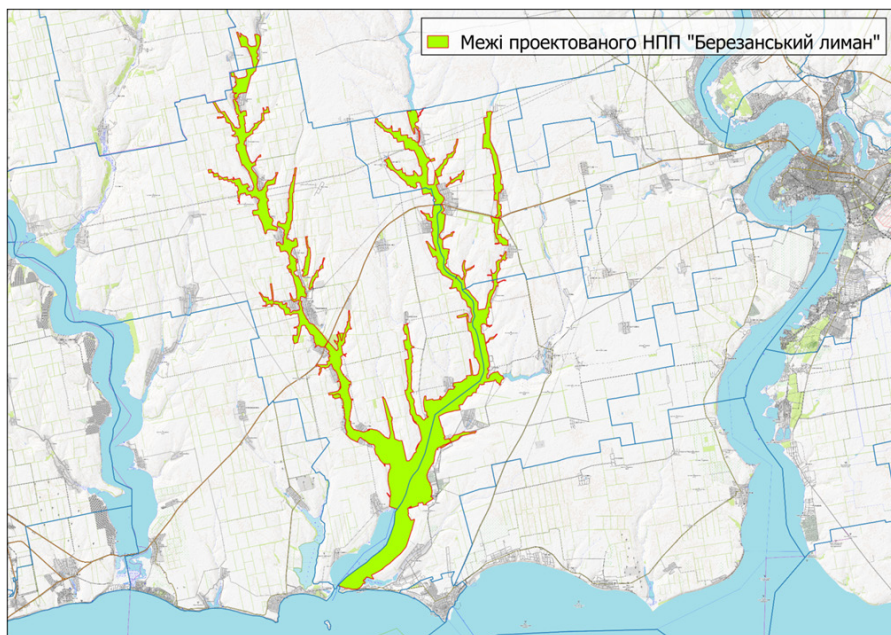
На природоохоронну цінність цієї території також вказує розташування низки перспективних ділянок в межах проєктованого національного природного парку, про надання природоохоронного статусу яким на протязі останніх понад 35 років наголошують науковці.

В 1987 році Ю.Р. Шеляг-Сосонко пропонував створити біля с. Кимівка (зараз с. Калинівка) заказник загальнодержавного значення “Кимівський” площею понад 50 га для збереження цілинної ділянки степу з рідкісними видами рослин [1].

Під час інвентаризації територій природно-заповідного фонду Миколаївської області в межах проектного НПП "Березанський" було визначено низку територій, які потребують заповідання, зокрема заказників "Данилівський" (241 га), Сасикський мис (108 га), "Кам'янський" (5,5 га) [2].

В 2009 році М. Перегрим пропонував заповідати низку територій для збереження місцезростань тюльпана запашного, зокрема заказник загальнодержавного значення "Березанські тюльпани" (понад 400 га) в ок. с. Баланове [3].

Територія НПП "Березанський" характеризується значною диференціацією рослинності, зокрема тут представлені степи, відслонення консолідованих (вапняки) та неконсолідованих порід (леси, глини), луки, чагарникові зарості, штучні лісові насадження, піски, галофітні угруповання та рослинність водойм.

Степи є домінуючим корінним типом рослинності в межах проектного НПП. Вони займають збережені відкриті частини схилів балок та тераси річки Березань різної крутизни та експозиції. Загалом степи вкривають більше половини його території. Тут представлені справжні злакові степи з домінуванням дернинних злаків, таких як житняк гребінчастий *Agropyron pectinatum* (M.Vieb.) P.Beauv, бородач звичайний *Botriochloa ischaemum* (L.) Keng, двозубка болгарська *Cleistogenes bulgarica* (Bornm.) Keng, костриця валіська *Festuca valesiaca* Guadin, кипець гребінчастий *Koeleria cristata* (L.) Pers, ковила волосиста *Stipa capillata*, тонконіг бульбистий *Poa bulbosa* L. тощо. В місцях інтенсивного випасу домінантами

нерідко є види різнотрав'я: полин австрійський *Artemisia austriaca* Jacq, молочай польовий *Euphorbia agraria* M.Bieb, молочай Сер'є *E. seguierana* Neck, миколайчики польові *Eryngium campestre* L., солонечник волохатий, або грудниця волохата *Galatella villosa* (L.) Rchb тощо. Незначні площі займають чагарничкові степи, сформовані мигдалем степовим *Amygdalus nana*. Степи мають найвищу соцологічну цінність серед усіх угруповань проектованого НПП.

Луки зустрічаються досить рідко. Вони поширені по тальвегах балок, нижніх частинах схилів, особливо північної експозиції, узліссях та галявинах чагарникових заростей та штучних лісових насаджень. Цей тип рослинності представлений остепненими луками з домінуванням стоколосника безостого *Bromopsis inermis* (Leys.) Holub, осоки ранньої *Carex praecox* Schreb, осоки чорніючої *C. melanostachya* M.Bieb. ex Willd, пирію проміжного *Elytrigia intermedia* (Host) Nevski, пирію повзучого *E. repens* (L.) Nevski, тонконогу вузьколистого *Poa angustifolia* L. В складі лучного різнотрав'я переважають деревій щетинистий *Achillea setacea* Waldst. et Kit, молочай прутяний *Euphorbia virgata* Waldst. et Kit, подорожник ланцетний *Plantago lanceolata* L., шавлія дібровна *Salvia nemorosa* L., чистець прямий *Stachys recta* L., кульбаба лікарська *Taraxacum officinale* Wigg, рутвиця мала *Thalictrum minus* L., дивина фіолетова *Verbascum phoeniceum* L. тощо.

Також на території парку представлені засолені луки. Вони зустрічаються на знижених ділянках по берегах лиману. В їх рослинному покриві зустрічаються полин сантонінний *Artemisia santonica* L., *Elytrigia elongata* (Host) Nevski, стелюшок середній *Spergularia media* (L.) C.Presl тощо. Такі луки сильно варіюються за видовим складом залежно від ступеня засолення, аж до справжніх солончаків.

Значне представництво по тальвегах мають також синантропні рослини: полин гіркий *Artemisia absinthium* L., полин звичайний *Artemisia vulgaris* Lam, осот звичайний *Cirsium vulgare* (Savi) Ten, буркун лікарський *Melilotus officinalis* (L.) Pall, татарник колючий *Onopordon acanthium* L., щавель шпинатний *Rumex patientia* L., нетреба ельбська *Xanthium albinum* (Widd.) H. Scholz., що пов'язано з проникнення діаспор бур'янів з сусідніх полів. Отже, тальвеги балок є досить синантропізованими.

Чагарникові зарості займають тальвеги і нижні частини схилів балок та вибалків, що досить рясно пронизують схили балок і тераси річок. Чагарниковий ярус сформований глодом гладеньким *Crataegus leiomonogyna* Klokov, бруслиною європейською *Euonymus europaea* L., тереном *Prunus spinosa* L., жостером проносним *Rhamnus cathartica* L., розою собачою *Rosa canina* L., бузиною чорною *Sambucus nigra* L. Поодинокі зростають дерева-антропофіти: абрикос звичайний *Artemisia vulgaris*, маслинка вузьколиста *Elaeagnus angustifolia* L., шовковиця біла *Morus alba* L., в'яз карликовий *Ulmus pumila* L. Трав'янистий ярус формують анізанта неплідна *Anisantha sterilis* (L.) Nevski, бугиля восколиста *Anthriscus cerefolium* (L.) Hoffm, м'яточник чорний *Ballota nigra* L., підмаренник чіпкий *Galium*

aparine L., жовтець калюжницелистий *Ranunculus calthifolius* (Rchb.) Bluff, Nees et Schauer тощо.

Консолідовані гірські породи в межах проектного НПП представлені вапняковими відслоненнями. В їх рослинному покриві домінують келерія коротка *Koeleria brevis* Steven, стоколос каппадокійський *Bromopsis cappadocica* (Boiss. & Balansa) Holub, наголоватки вузьколисті *Jurinea stoechadifolia* (M.Bieb.) DC., чебрець двовидний *Thymus x dimorphus* Klokov & Des.Shost.

Відслонення представлені неконсолідованими шарами гірських порід, що чергуються – лесів та глин, і здебільшого добре зарослі степовою рослинністю. Слабкозарослі або позбавлені рослинності ділянки їх представлені на дуже крутих схилах балок (природні) та тераси лиману річки Березань. Особливо обривисті береги характерні для західного узбережжя лиману. На природних відслоненнях розріджений рослинний покрив формують житняк гребінчастий *Agropyron pectinatum*, хлопавка Чера *Oberna cserei* (Baumg.) Ikonn та степові напівчагарнички полин Лерхе *Artemisia lerchiana* Weber ex Stechm, вінничя сланке *Kochia prostrata* (L.) Schrad а також терофіти стоколосниця покрівельна *Anisantha tectorum* (L.) Nevski, крилатосумочниця священна *Pterotheca sancta* (L.) C. Koch, жовтозілля весняне *Senecio vernalis* Waldst. et Kit тощо.

Природні лісові масиви для проектного НПП не характерні. Штучні лісові насадження у межах проектного НПП представлені фрагментарно на схилах балок та тераси річки Березань. Посадки деревних культур в балках нерідко супроводжувалися терасуванням схилів. Деревний ярус насаджень утворюють клен ясенелистий *Acer negundo*, клен татарський *A. tataricum* L., ясен пенсильванський *Fraxinus pennsylvanica* Marshall, сосна кримська *Pinus palassiana* D.Don, робінія несправжньоакація, або акація біла *Robinia pseudoacacia* L., дуб звичайний *Quercus robur*, в'яз карликовий *Ulmus pumila* тощо. Чагарниковий – штучними насадженнями крутику кущового *Amorpha fruticosa* та скумпії шкіряної, або рай-деревя шкіряного *Cotinus coggygria* Scop. Також у складі штучних деревних насаджень чагарниковий ярус утворюють місцеві чагарникові рослини, які з'явилися в них спонтанно, в основному завдяки птахам), зокрема це глід гладенький *Crataegus leiomonogyna*, терен *Prunus spinosa*, роза собача *Rosa canina*, бузина чорна *Sambucus nigra*. В складі зімкнутих деревних насаджень травостій формують стоколосниця неплідна *Anisantha sterilis*, бугиля восконосна *Anthriscus cerefolium*, м'яточник чорний *Ballota nigra*, підмаренник чіпкий *Galium aparine*, гравілат міський *Geum urbanum*, куколиця біла *Melandrium album* (Mill.) Garcke, фіалка запашна *Viola odorata* L. s. l. тощо. Тепер на значних площах через вирубки та пожежі деревні насадження досить сильно деградовані і розріджені. На їх галявини спостерігається масове повернення степових видів рослин.

Псамофітна рослинність представлена на косах, зокрема на косі, що відділяє лиман від Чорного моря. Наразі рослинність цієї коси дуже силь-

но синатропізована, через високе реакційне навантаження. З типових для приморських пісків рослин відмічені колосняк піщаний *Leymus sabulosus* (M.Bieb.) Tzvelev, курай понтичний *Salsola pontica* (Pall.) Degen, лущак го-стрий *Cynanchum acutum* L.

Значну частину парку займає власне акваторія Березанського лиману. Води лиману мають різну солоність від 0,3 проміле в північній частині до 15 проміле в південній частині. Через солоність води флора судинних рослин лиману є досить бідною. Низькі береги лиману рясно зарослі очеретом звичайним *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. Безпосередньо у воді відмічені рдест гребінчастий *Stuckenia pectinata* (L.) Börner, рдесник кучерявий *Potamogeton crispus* L.

Значне різноманіття рослинності зумовлює багату флору проектового НПП, в тому числі у її складі представлені численні раритетні та ендемічні рослини.

Фітосозологічне значення території Березанського лиману важливе у добрій представленості тут різноманіття водних, прибережно-водних, степових біотопів та популяцій багатьох видів-созофітів. Насамперед слід відзначити наявність великих площ зайнятих акваторіями та плавнями, що представляють типи оселищ європейського значення, збереження яких потребує створення територій особливої охорони. Зокрема, це такі типи оселищ, включених до Резолюції 4 Бернської конвенції: А.2.5 Прибережні солончаки та засолені зарості очерету, Е 1.2 Багаторічні трав'яні кальцифітні угруповання та степи, Е 3.4 Мокрі або вологі евтрофні і мезотрофні луки, Х 01 Естуарії, Х 03 Солонуваті приморські лагуни, С1.3411 Угруповання водяних жовтеців на мілководдях, F3.247 Понтично-сарматські листопадні чагарники.

В межах проектового національного природного парку збереглися угруповання ковили волосистої (*Stipeta capillatae*), Лессінга (*Stipeta lessingianae*), ковили української (*Stipeta ucrainicae*), ковили найгарнішої (*Stipeta pulcherrimae*), мигдалю низького (*Amygdaleta nanae*), які підлягають особливій охороні та занесені до Зеленої книги України. Вони збереглися на прилеглих до лиману схилів, а також долин та балок річок Сосик та Березань. На лівому степовому схилі пригирлової частини річки Янчекрак, що впадає в Березанський лиман також збереглися формації ковили волосистої (*Stipeta capillatae*) та мигдалю низького (*Prunus tenella*), що швидко скорочують свій ареал унаслідок надмірного антропогенного впливу.

У складі угруповань Зеленої книги України в межах проектового національного природного парку "Березанський" зростає низка ендемічних і зникаючих видів рослин. До них належать астрагал блідий (*Astragalus pallescens*), цимбохазма дніпровська (*Cymbochasma borysthenica*), тюльпан бузький (*Tulipa hypanica*), тюльпан запашний (*Tulipa suaveolens*), деревій тонколистий (*Achillea leptophylla*), льоннок великохвостий (*Linaria macroua*), громовик великощетинистий (*Onosma macrochaeta*) тощо (4).

Флора судинних рослин проектованого національного природного парку “Березанський” налічує у своєму складі значну кількість рідкісних, ендемічних та раритетних рослин, що потребують охорони.

Найбільшим рівнем ендемізму в складі парку характеризуються біотопи степів та вапнякових відслонень. Зокрема тут представлені такі ендеміки, як тюльпан південнобузький *Tulipa hypanica*, дрік скіфський *Genista scythica*, залізняк гібридний *Phlomis hybrida*, кермек південнобузький *Limonium hypanicum*, мінуарція південнобузька *Minuartia hypanica*, повстянка дніпровська *Cymbochasma borysthenica*, деревій тонколистий *Achillea leptophylla*, льоннок довгохвостий *Linaria macroura*, громовик великоцетинистий *Onosma macrochaeta* та інші.

У складі проектованого національного природного парку “Березанський лиман” є 16 видів рослин, які охороняються, в тому числі 1 вид включений до Резолюції № 6 Бернської конвенції, 15 видів включено до Червоної книги України та 8 видів до Червоного списку Миколаївської області [5].

Таблиця 1. Список рідкісних видів рослин, які зустрічаються в межах проектованого НПП “Березанський”

№ з/п	Назва виду	ЧКУ	РЧС	БК	№ з/п	Назва виду	ЧКУ	РЧС	БК
1	<i>Genista scythica</i>	+			13	<i>Prunus tenella</i>		+	
2	<i>Tulipa hypanica</i>	+			14	<i>Iris pumila</i>		+	
3	<i>Tulipa suaveolens</i>	+			15	<i>Astragalus dasyanthus</i>	+		
4	<i>Cymbochasma borysthenica</i>	+			16	<i>Astragalus ponticus</i>	+		
5	<i>Stipa capillata</i>	+			17	<i>Astragalus odessanus</i>	+		
6	<i>Stipa ucrainica</i>	+			18	<i>Pulsatilla pratensis</i>	+		
7	<i>Stipa pulcherrima</i>	+			19	<i>Iris pontica</i>	+		
8	<i>Stipa lessingiana</i>	+			20	<i>Allium flavescens</i>		+	
9	<i>Jurinea cyanoides</i>			+	21	<i>Achillea leptophylla</i>		+	
10	<i>Ephedra distachya</i>		+		22	<i>Linaria macroura</i>		+	
11	<i>Adonis vernalis</i>	+			23	<i>Astragalus pallescens</i>		+	
12	<i>Colchicum ancyrense</i>	+			24	<i>Iris halophila</i>		+	

На вапнякових відслоненнях в долині річки Березань в околицях с. Лук'янівка відзначено найзахідніше місцезростання цимбохазми дніпровської (*Cymbochasma borysthenica*). Варто зазначити, що локальна популяція тюльпана запашного (*Tulipa suaveolens*) (жовтоквіткова форма) є сьогодні найбільшою на Миколаївщині і нараховує більше 500 особин. Також чисельні популяції тюльпана запашного відмічені в межах проєктованого національного природного парку в околицях с. Андрієво-Зорине та с. Баланове.

Враховуючи наявність значних площ добре збережених та різноманітних природних комплексів з значною кількістю видів флори та фауни, які підлягають охороні згідно з національним та міжнародним природоохоронним законодавством, пропонуємо створити на цій території національний природний парк "Березанський".

Список літератури

1. Перспективная сеть заповедных объектов Украины / Под общ. ред. Ю.Р. Шеляга-Сосонко. – Киев: Наук. думка, 1987.
2. О.М. Деркач, С.В. Тарашук, В.М. Ткач, М.М. Парафіло, Л.І. Патрушева, О.В. Мірошніченко. Інвентаризація об'єктів природно-заповідного фонду Миколаївської області. Національний екологічний центр України, Інститут екології, Південна філія (Договір №1-ПФ/04 від 29 червня 2004 р. Замовник – Державне управління екології та природних ресурсів в Миколаївській області).
3. Перегрим М.М., Мойсієнко І.І., Перегрим Ю.С., Мельник В.О. *Tulipa gesneriana* L. (*Liliaceae*) в Україні. Київ. 2009. С. 100-101.
4. Перегрим М.М., Мойсієнко І.І., Перегрим Ю.С., Мельник В.О. *Tulipa gesneriana* L. (*Liliaceae*) в Україні. Київ, 2009. 135 с.
5. І.І. Мойсієнко, В.М. Скоробогатов, К. Редінов, В. Пархоменко, М. Сон, О.В. Василіук. Наукове обґрунтування створення національного природного парку "Березанський" (рукопис). Миколаїв, 2023.

Наукове видання

Степ: досвід збереження

Збірка наукових праць
за матеріалами науково-практичного семінару
(с. Калинівка, Вознесенський р-н, Миколаївська обл.,
30 травня 2024 року)

Редактори Людмила Звенигородська,
Ігор Скільський
Макет Ольги Чусової
Фото на обкладинці Галини Драбинюк
Підготовка до друку Андрія Добрянського

Підписано до друку 06.08.2024. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура HelveticaNeueCyr. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 6,74. Тираж 150 прим. Зам. 241119

Видавець ТОВ «Друк Арт»
58018 Чернівці, вул. Маловокзальна, 2Д, тел. (0372) 585-432
Ліцензія про державну реєстрацію ДК № 2741 від 15.01.2007 р.
Виготовлювач ФОП Варвус В. В.

© Природний заповідник «Єланецький степ», 2024

© ГО «Українська природоохоронна група», 2024

Чернівці, 2024

